

TA'LIMDA DUAL TA'LIMNING O'RNI

Aslonova Dilshoda Boboqulovna

G'ijduvon tuman 2-son politexnikumi

maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada ta'lim tizimida dual ta'limning o'rni va uning afzalliklari keng yoritilgan. Dual ta'lim tizimi o'quvchilarni nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy faoliyatga jalb etib, ularning kasbiy malaka va kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, tikuvchilik, elektr, qurilish, axborot texnologiyalari kabi sohalarda dual ta'limning samaradorligi alohida ta'kidlangan. Ushbu maqolada dual ta'limning kasbiy malakalarni shakllantirish, ishlab chiqarish jarayoniga moslashish, bozor talablariga javob berish, ijodkorlikni rivojlantirish va bitiruvchilarning bandligini ta'minlashdagi o'rni tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: dual ta'lim, kasbiy malaka, politexnikum, amaliy ko'nikma, ishlab chiqarish, tikuvchilik, elektr, qurilish, IT, mehnat bozori, ijodkorlik.

Аннотация: В статье подробно раскрыта роль дуального образования в системе подготовки кадров и его преимущества. Дуальная система образования сочетает теоретические знания с практической деятельностью, способствуя развитию профессиональных навыков и компетенций учащихся. Особое внимание уделено эффективности дуального образования в таких направлениях, как швейное дело, электротехника, строительство и информационные технологии. В статье анализируется значение дуального образования в формировании профессиональных навыков, адаптации к производственному процессу, соответствию требованиям рынка, развитию творческого потенциала и обеспечении занятости выпускников.

Ключевые слова: дуальное образование, профессиональные навыки, политехникум, практические умения, производство, швейное дело, электротехника, строительство, IT, рынок труда, креативность.

Abstract: The article highlights the role and advantages of dual education in the modern education system. The dual education model combines theoretical knowledge with practical training, fostering the development of students' professional skills and competencies. Special emphasis is placed on the effectiveness of dual education in fields such as sewing, electrical engineering, construction, and information technology. The article analyzes the importance of dual education in developing professional qualifications, adapting to production processes, meeting labor market requirements, enhancing creativity, and ensuring graduate employment.

Keywords: dual education, professional skills, polytechnic, practical training, production, sewing, electrical engineering, construction, IT, labor market, creativity.

Kirish

Bugungi kunda mehnat bozorida yuqori malakali va amaliy ko'nikmalarga ega mutaxassislariga talab tobora ortib bormoqda. Shu sababli ta'lim tizimida zamonaviy yondashuvlarni qo'llash muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ulardan eng samaralilaridan biri — dual ta'lim tizimidir. Dual ta'lim — bu nazariy bilimlarni ta'lim muassasasida o'rganish bilan bir qatorda, amaliy tajribani ishlab chiqarishda egallashga asoslangan tizimdir. Mazkur tizim nafaqat tikuvchilik, balki elektr, qurilish, axborot texnologiyalari, qishloq xo'jaligi va boshqa sohalarda ham o'zini oqlamoqda.

1. Nazariya va amaliyot uyg'unligi

Dual ta'limning eng katta yutug'i — nazariya va amaliyotning bir-birini to'ldirishi. Masalan, tikuvchilik yo'nalishida talabalar andozalarni chizishni nazariyada o'rgansa, ishlab chiqarishda ularni real model sifatida tikishni mashq qiladilar. Elektr yo'nalishida esa darslarda elektr tarmoqlari haqida bilim olgan o'quvchi korxonada bevosita elektr tizimlarini ulashda ishtirok etadi.

2. Kasbiy malakalarni rivojlantirish

- **Tikuvchilikda** – zamonaviy tikuv mashinalarida ishlash, modellashtirish va dizayn ko'nikmalari rivojlanadi.

- **Elektr sohasida** – elektr jihozlarini ulash, xavfsizlik qoidalariga amal qilish, yangi texnologiyalarni o'zlashtirish ko'nikmalari shakllanadi.

- **Qurilishda** – loyiha asosida qurilish materiallari bilan ishlash, amaliy tajriba orttirish imkoniyati yaratiladi.

- **IT sohasida** – dasturlash, axborot tizimlari va kiberxavfsizlik bo'yicha nazariy bilimlar loyihalarda qo'llanadi.

3. Ishlab chiqarish bilan hamkorlik

Dual ta'lim orqali o'quv muassasalari va ishlab chiqarish korxonalari o'rtasida hamkorlik mustahkamlanadi. Bu jarayonda korxonalar o'zlariga kelajak kadrlarga ega bo'lsa, o'quvchilar amaliy tajribaga ega bo'ladilar.

4. Mehnat bozoriga moslashuvchanlik

Har bir sohada yangiliklar tez yuz bermoqda. Tikuvchilikda yangi moda tendensiyalari, elektr sohasida energiya tejovchi texnologiyalar, ITda esa zamonaviy dasturlar doimiy ravishda yangilanmoqda. Dual ta'lim orqali o'quvchilar bu o'zgarishlarga tez moslashish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

5. O'qituvchi va ishlab chiqarish ustalarining hamkorligi

Dual ta'limda o'qituvchi bilim beruvchi sifatida, ishlab chiqarishdagi ustalar esa amaliy murabbiy sifatida ishtirok etadi. Bu hamkorlik o'quvchilarning kasbga bo'lgan qiziqishini yanada oshiradi.

6. Bitiruvchilarning bandligini ta'minlash

Amaliy tajribaga ega bo'lgan o'quvchilar bitirgach, mehnat bozorida talabgir bo'ladilar. Korxonalar ko'pincha amaliyot davomida o'zini ko'rsatgan talabalarni ishga taklif etadi.

Dual ta'lim – bugungi kun ta'lim tizimida dolzarb va samarali yondashuv hisoblanadi. Uning afzalliklari nafaqat tikuvchilik, balki elektr, qurilish, IT va boshqa ko'plab sohalarda yaqqol ko'zga tashlanadi. Ushbu tizim o'quvchilarni nazariy bilim bilan qurollantirish bilan birga, real ish jarayonida amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Eng asosiysi, dual ta'lim mehnat bozorida raqobatbardosh, tajribali va malakali mutaxassislarni tayyorlashda muhim o'rin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning ta'lim tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha nutqlari va farmonlari. – www.lex.uz.
2. Abduraxmonova N., To'raqulov O. *Dual ta'lim tizimi va uning afzalliklari*. – Toshkent: “Iqtisodiyot”, 2021.
3. Hasanboeva O., Qodirov A. *Pedagogika nazariyasi va amaliyoti*. – Toshkent: “O'qituvchi”, 2019.
4. Махмудов Р. *Дуальное образование: опыт и перспективы*. – Ташкент: Фан, 2020.
5. European Training Foundation. *Dual Education in Practice: Case Studies from EU Countries*. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020.
6. Rauner F., Smith E. (eds.). *Rediscovering Apprenticeship: Research Findings of the International Network on Innovative Apprenticeship*. – Springer, 2010.
7. OECD. *Apprenticeship and Dual Training Systems: A Comparative Review*. – Paris: OECD Publishing, 2019.
8. Dietzen A. *Dual Vocational Education and Training in Germany – Current Trends and Developments*. – Bonn: BIBB, 2018.
9. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. *Dual ta'lim tizimini joriy etish bo'yicha metodik qo'llanma*. – Toshkent, 2022.